

تأملی بر مفهوم نظارت در اندیشه اسلامی

مؤلفان:

دکتر محمدحسین جعفری

(عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی یزد)

فرهاد دولتی

(دانشجوی دکتری حقوق عمومی دانشگاه آزاد میبد)

محمد رضا سرحدی

(دانشجوی دکتری حقوق عمومی دانشگاه آزاد میبد)

زمستان ۱۳۹۵

فهرست مطالب

فصل اول: کلیات و مفاهیم

۱۵	چکیده
۱۷	مقدمه
۲۳	گفتار اول کلیات
۲۳	پیشینه تحقیق:
۲۴	ضرورت تحقیق:
۲۵	هدف از تحقیق:
۲۵	سؤالات اصلی و فرعی تحقیق:
۲۶	فرضیه تحقیق:
۲۶	کاربردهای تحقیق:
۲۶	روش انجام تحقیق
۲۷	گفتار دوم: مفاهیم
۲۷	مفهوم شناسایی نظارت و ناظر:
۲۷	مفهوم لغوی نظارت و ناظر:
۲۹	مفهوم اصطلاحی نظارت و ناظر:
۳۱	مفهوم انواع نظارت:
۳۱	نظارت درونی و بیرونی:
۳۱	نظارت حکومتی درون سازمانی و برون سازمانی:
۳۲	نظارت پیشینی و پسینی:
۳۲	رقیب:
۳۳	غین و عیون:
۳۳	شاهد:
۳۴	راعی:
۳۵	نقیب:
۳۶	مفهوم شناسی فقه و مبانی نظارت:
۳۶	مفهوم لغوی فقه:

- ۳۶..... مفهوم اصطلاحی فقه:
 ۳۶..... مفهوم فقه سیاسی:
 ۳۷..... مفهوم مبانی نظارت:
 ۳۷..... مفهوم‌شناسی حقوق و قدرت:
 ۳۷..... مفهوم‌شناسی حقوق:
 ۳۹..... مفهوم‌شناسی قدرت:

فصل دوم: نظارت از دیدگاه فقه سیاسی

- ۴۵..... مقدمه:
 ۴۶..... گفتار اول: نظارت، پیشنی (نظارت بر گزینش و انتخابات)
 ۴۹..... امانت بودن نص و مسؤولیت:
 ۵۳..... عدم تساوی و برتری برخی انسان‌ها:
 ۵۷..... لزوم تعیین و احراز شرایط:
 ۵۸..... امام و رهبر:
 ۶۰..... کارگزاران دولت:
 ۶۱..... قضات:
 ۶۲..... مشاوران:
 ۶۲..... فرماندهان نظامی:
 ۶۳..... ناظران و بازرسان:
 ۶۴..... دستور صریح به گزینش و انتخاب:
 ۶۸..... انتخاب و گزینش خداوند متعال:
 ۷۲..... انتخاب و گزینش معصومین (ع):
 ۷۲..... مصعب بن عمیر:
 ۷۲..... عتاب بن اسید:
 ۷۳..... اسامه بن زید:
 ۷۴..... محمد بن ابی بکر:
 ۷۶..... آثار مترقبه بر نوع انتخاب و گزینش:
 ۷۷..... نتیجه:

۷۷	گفتار دوم: نظارت اداری
۷۹	حفاظت و حراست:
۸۰	دستور صریح به نظارت و تعیین ناظر:
۸۱	نظارت فردی بر عملکرد:
۸۲	نظارت گروهی بر عملکرد:
۸۳	بررسی عملکرد کارگزاران:
۸۳	نظارت بر روابط کارگزاران:
۸۴	نظارت و ارزیابی عادلانه:
۸۵	لزوم شناسایی و شناساندن کارگزاران:
۸۶	توبیخ و سرزنش کارگزاران:
۸۷	تهدید کارگزاران متخلف:
۸۸	احضار کارگزاران و متخلف:
۸۸	عزل و نصب بر اساس شایستگی:
۸۹	رسیدگی به شکایات مردمی:
۹۰	گفتار سوم: نظارت مالی
۹۱	دستور صریح نظارت و بازرسی:
۹۲	نظارت بر ناظران:
۹۳	نظارت بر بازار:
۹۹	رسیدگی به شکایات:
۱۰۰	حسابرسی از کارگزاران:
۱۰۱	تخسین و تشویق:
۱۰۱	توبیخ و سرزنش:
۱۰۲	احضار متخلف:
۱۰۴	عجز و مجازات متخلف:
۱۰۵	قطع انگشتان دست «علی بن اصمغ»:
۱۰۵	تازیانه زدن فروشنده مارماهی و نوازنده:
۱۰۵	دستور قاطع به بازگردان ائین بیت‌المال:

گفتار چهارم: نظارت قانونی (نظارت بر قانون گذاری)

- ۱۰۸..... اراده و ربوبیت تشریعی خداوند:
- ۱۱۰..... اراده تشریعی خداوند:
- ۱۱۰..... توحید در ربوبیت تشریعی خداوند:
- ۱۱۱..... رابطه ربوبیت تشریعی و ربوبیت تکوینی:
- ۱۱۱..... صلاحیت انحصاری قانون گذاری خداوندی:
- ۱۱۱..... علم کامل خداوند:
- ۱۱۲..... مالکیت و قدرت کامل خداوند:
- ۱۱۲..... بی نیازی و خلق خداوند:
- ۱۱۲..... عدم خطا و اشتباه:
- ۱۱۳..... اختصاص حاکم و قارن به خداوند:
- ۱۱۳..... کافر، ظالم و فاسق بودن کسانی که براساس قانون خداوند حکم نکنند:
- ۱۱۳..... اسلام تنها قانون و دین صیانت کامل الهی:
- ۱۱۴..... تنها دین کامل و جامع، دین اسلام است:
- ۱۱۴..... عدم صلاحیت قانون گذاری انسان:
- ۱۱۴..... محدودیت علمی انسان:
- ۱۱۴..... ضعیف و عدم قدرت انسان:
- ۱۱۵..... نیازمندی انسان:
- ۱۱۵..... عدم عصمت:
- ۱۱۵..... اذن قانون گذاری:
- ۱۱۶..... اجتهاد و قانون گذاری در عصر غیبت:
- ۱۱۷..... **گفتار پنجم: نظارت فرهنگی**
- ۱۱۹..... جایگاه فرهنگی اسلامی:
- ۱۲۱..... نقش قرآن، اولین منبع دین و فرهنگی اسلامی:
- ۱۲۳..... نقش سنت، دومین منبع دین و فرهنگی اسلامی:
- ۱۲۵..... تحریف ادیان قبل از اسلام:
- ۱۲۶..... تعداد قرائت ها و تبعیض:
- ۱۲۹..... نظارت عام (امر به معروف و نهی از منکر):

۱۲۹	نظارت بر کتب و نشریات:
۱۳۰	نظارت بر صدا و رسانه‌های صوتی:
۱۳۳	نظارت بر سیما و رسانه‌های تصویری:
۱۳۴	نظارت بر تمام رسانه‌ها:
۱۳۵	نظارت بر همگان‌های فرهنگی:
۱۳۶	نظارت بر کارگزاران فرهنگی:
۱۳۷	نظارت بر وضعیت فرهنگی مردم:
۱۳۸	نظارت بر ارزش‌های دینی:
۱۴۱	نظارت علمی:
۱۴۲	شناسایی شبهات:
۱۴۳	فرهنگی و اخلاق:
۱۴۳	فرهنگی و خانواده:
۱۴۴	فرهنگی و به سیاست:
۱۴۵	فرهنگ و اقتصاد:
۱۴۶	توهین و اهانت به اقوام و گروه‌ها:
۱۴۷	توهین و اهانت به مقدسات اسلامی:
۱۴۹	توهین و اهانت به مقدسات دیگران:
۱۵۰	گفتار ششم: نظارت امنیتی و اطلاعاتی
۱۵۲	تأسیس سازمان و تعیین مأمور اطلاعاتی:
۱۵۳	حفاظت و حراست:
۱۵۵	اطلاعات و آمادگی دفاعی:
۱۵۷	اطلاعات و نظارت بر مردم:
۱۵۹	نظارت بر روابط کارگزاران:
۱۵۹	نظارت و شناسایی خوارج:
۱۶۰	نظارت و شناسایی منافقان:
۱۶۲	نظارت و شناسایی فتنه‌ها:
۱۶۳	نظارت و اطلاع از اخلالگران:
۱۶۴	شناسایی و مبارزه با عوامل ناامنی:

- ۱۶۵..... شناسایی و مجازات عوامل ناامنی:
- ۱۶۷..... شناسایی و مجازات جاسوسان:
- ۱۶۹..... اطلاعات و شناسایی راه های نفوذ دشمن:
- ۱۷۰..... اطلاعات و کنترل ورود به کشور:
- ۱۷۱..... **گفتار هفتم: نظارت نظامی**
- ۱۷۱..... بررسی عملکرد:
- ۱۷۲..... ارزیابی عملکرد:
- ۱۷۲..... شناسایی و شناساندن فرماندهان:
- ۱۷۳..... شناسایی شناساندن دشمنان:
- ۱۷۳..... آگاهی و اطلاعات نظامی:
- ۱۷۴..... آمادگی دفاعی و امنیت از مرزها:
- ۱۷۷..... نظارت بر لشکریان در جنگ:
- ۱۷۷..... نظارت بر تحرکات دشمن قبل از جنگ:
- ۱۷۸..... نظارت بر لشکریان دشمن در جنگ:
- ۱۸۰..... شناسایی و ارزیابی کیفی دشمنان:
- ۱۸۱..... **گفتار هشتم: نظارت قضایی**
- ۱۸۱..... دستور نظارت بر قضاوت قضات:
- ۱۸۲..... تجدید نظر در قضاوت قضاوت و نقض رأی:
- ۱۸۵..... احضار قاضی:
- ۱۸۶..... عزل قاضی:

فصل سوم: نظارت از دیدگاه حقوق اساسی

- ۱۸۹..... مقدمه
- ۱۸۹..... **گفتار اول: نقدی و بررسی انواع نظارت در حقوق اساسی**
- ۱۸۹..... ۱- نظارت رهبری
- ۱۸۹..... نقد و بررسی:
- ۱۹۰..... نظارت خبرگان رهبری:
- ۱۹۰..... نقد و بررسی:

۱۹۱	نظارت شورای نگهبان:
۱۹۱	نظارت بر قانون گذاری:
۱۹۴	نقد و بررسی:
۱۹۵	نظارت بر انتخابات:
۱۹۶	نقد و بررسی:
۱۹۸	نظارت قوه مجریه:
۱۹۸	نظارت قوه قضاییه:
۱۹۹	نقد و بررسی:
۱۹۹	نظارت قوه مقننه:
۲۰۰	نظارت کلی مجلس:
۲۰۰	نقد و بررسی:
۲۰۱	نظارت رئیس مجلس بر -صوبات دولت:
۲۰۱	نقد و بررسی:
۲۰۲	نظارت بر تشکیل دولت:
۲۰۳	نقد و بررسی:
۲۰۳	نظارت بر عملکرد رئیس جمهور و وزیران:
۲۰۴	نقد و بررسی:
۲۰۴	نظارت بر تصمیمات و روابط بین المللی دولت:
۲۰۵	نقد و بررسی:
۲۰۵	نظارت بر سایر ارتباطات بین المللی:
۲۰۵	نظارت بر تصویب و تفریغ بودجه:
۲۰۶	نقد و بررسی:
۲۰۶	نظارت شوراها:
۲۰۷	نقد و بررسی:
۲۰۷	نظارت مشترک قوای سه گانه:
۲۰۸	نقد و بررسی:
۲۰۸	گفتار دوم: نقد و بررسی های نظام نظارتی جمهوری اسلامی ایران

فصل چهارم: نظام نوین نظارتی (قوة ناظره)

۲۱۳	مقدمه
۲۱۴	 گفتار اول: کلیات نظام نوین نظارتی
۲۱۴	اصل «ولایت» و «عدم ولایت»:
۲۱۵	ولایت محوری در نظارت:
۲۱۶	امر به معروف:
۲۱۶	نهی از منکر:
۲۱۷	نظارت - نظارت یا نظارت بر ناظرین:
۲۱۸	نظارت بر ناظرین بر تمام مردم از جمله ائمه:
۲۱۹	نظارت ائمه بر تمام مردم از جمله ناظران:
۲۲۴	عدالت محوری (نظارت عادلانه):
۲۲۴	لزوم کنترل قدرت بر مردم:
۲۲۵	اختیار و آزادی انسان:
۲۲۶	مسئولیت پذیری و پاسخگویی انسان:
۲۲۶	لزوم حکومت و ضرورت حفظ آن:
۲۲۷	پیش فرض‌های انقلاب نوین نظارتی:
۲۲۷	اعتقاد و اطمینان به مبانی دینی:
۲۲۷	غنائی علمی منابع دینی:
۲۲۷	کارآمدی راهکارهای نظارت اسلامی:
۲۲۸	برتری و تقدم نظارت مستقل:
۲۲۸	برتری و تقدم نظارت مستقیم:
۲۲۹	برتری و تقدم نظارت پیشینی:
۲۳۰	برتری و تقدم نظارت تخصصی:
۲۳۰	ادله‌ی لزوم ارائه نظام نوین نظارتی:
۲۳۱	 گفتار دوم: ساختار و نهادهای نظام نوین نظارتی
۲۳۲	شورای نگهبان:
۲۳۲	انتخاب اعضای شورای نگهبان:
۲۳۳	وظایف شورای نگهبان:

۲۳۳	نظارت بر قوانین:
۲۳۳	نظارت بر انتخابات:
۲۳۳	سازمان امنیت و اطلاعات:
۲۳۴	سازمان نظارت فرهنگی:
۲۳۴	سازمان نظارت نظامی:
۲۳۴	سازمان نظارت قضایی:
۲۳۴	سازمان نظارت اداری:
۲۳۴	سازمان نظام مالی:
۲۳۴	دادگاه عالی بدون اساسی:
۲۳۵	وظیفه عام و مشترک تمام ادوات:
۲۳۵	گفتار سوم: ویژگی‌های شرایط نظام نوین نظارتی
۲۳۵	ویژگی‌های نظام نوین نظارتی:
۲۳۷	شرایط و موانع نظام نوین نظارتی:
۲۳۷	قانون جامع نظارت:
۲۳۸	تقویت و هماهنگی مراجع اطلاعاتی:
۲۳۸	فرهنگ‌سازی:
۲۳۸	آموزش ناظرین و بازرسان:
۲۳۹	حفظ استقلال نهاد نظارتی:
۲۴۱	منابع و مآخذ:
۲۴۱	الف) منابع خاص:
۲۴۱	ب) منابع فارسی:
۲۴۴	ج) منابع عربی:

چکیده

انسان، به دلیل ویژگی اختیار و توانایی تکوینی تمرد و قانون‌شکنی، نیازمند نظارت است؛ حاکمان و کارگزاران نیازمند نظارت بیشتری هستند؛ زیرا از قدرت و اختیارات قانونی زیادی برخوردارند و همواره احتمال سوء استفاده آنان از قدرت و اختیارات وجود دارد؛ بنابراین، اجرای صحیح و عادلانه قانون، نیازمند نظارت و کنترل است.

برای کنترل قدرت حاکمان و نظارت بر آنان، در نظام‌های سیاسی و حقوقی، راهکارهای متفاوتی پیشنهاد و اعمال شده است؛ ولی تا کنون نتیجه مطلوب حاصل نشده و کنترل قدرت، نیازمند نظارت و الگوی نظارتی کارآمدتری است. در حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران، اکثر نهادها به نحوی تحت نظارت هستند. برخی مثل نظارتی جامع و مستقلی وجود ندارد تا تحت نظارت مستقیم رهبری به عنوان بازوی نظارتی و عیون آن مقام، بر تمام قوانین نظارت نماید. نظارت موجود دارای ایرادات متعددی است؛ مانند: مغفول ماندن مبنای شرعی و قانونی نظارت و اصل نظارتی قانون اساسی (اصل هشتم: امر به معروف و نهی از منکر)، ضعف ارتباط نهادهای نظارتی با رهبری؛ وابستگی نهادهای نظارتی به قوای مختلف و غیر تخصصی بودن نظارت؛ هم عرض بودن نظارت‌ها؛ تعداد وظایف برخی نهادهای نظارتی و ...

بنابراین، باید با استنباط و استخراج مبانی و انواع نظارت از دیدگاه اسلام، یک نظام نوین نظارتی جامع و کارآمد ارائه نمود. نظارت در حکومت اسلامی، با ادله متعدد و متفاوتی قابل اثبات است؛ مهمترین این ادله، علاوه بر نظارت کامل خداوند متعال بر تمام اعمال انسان، سیره عملی معصومین علیهم السلام در نظارت حکومتی است که انواع نظارت را تأسیس و اعمال نموده‌اند. نوع نظارت به تناسب ماهیت کارهای مورد نظارت، متفاوت است؛ به منظور سهولت و کارایی بیشتر، نظارت تخصصی لازم است. در یک تقسیم‌بندی کلی می‌توان امور مختلف جامعه و حکومت را به چند موضوع تقسیم و بر هر یک نظارت نمود:

نظارت پیشینی (نظارت بر گزینش و انتخابات)، نظارت اداری، نظارت مالی، نظارت قانونی (نظارت بر قانونگذاری)، نظارت فرهنگی، نظارت امنیتی و اطلاعاتی، نظارت نظامی و نظارت قضایی.

در این تحقیق، با توجه به انواع نظارت از دیدگاه اسلام و به منظور برطرف نمودن انتقادات مشکلات نظام نظارتی کنونی، نظارت حکومتی با عنوان نظام نوین نظارتی (قوه ناظره)، ارائه می‌شود. این نظام نظارتی دارای مبانی، پیش‌فرض‌ها، ادله و ویژگی‌های خاصی است و از ساختاری نوین برخوردار است.

www.ketab.ir

آفرینش هستی؛ یعنی آسمان‌ها و زمین و آنچه که میان آن‌هاست، بیهوده و باطل و یا بازی نیست؛^۱ بلکه هدفمند و براساس حق و حق محوری بوده است^۲ و این آفرینش پایان معینی دارد.^۳

بنابراین، خلقت تمام هستی هدفمند است و این هدفمندی همراه با نظم و قانون برده و ایضاً هر نظم و قانونی برای رسیدن به هدف نیازمند نظارت و حفاظت است. نظارت و حفاظت لازمه آفرینش است و پیشینه آن به پیدایش نظام خلقت برمی‌گردد؛ زیرا تمام هستی؛ اعم از جمادات، نباتات و حیوانات مشمول نظارت هستند و ناظرانی با محاسبات بسیار دقیق بر جهان هستی نظارت دارند؛ و این ناظر و شاهد جهان هستی، خداوند متعال است؛ نظارت خداوند کامل‌ترین، دقیق‌ترین، اطمینان‌بخش‌ترین نظارت است؛ زیرا او خالق تمام هستی و عالم به تمام جمادات است و به همین دلیل، از قدرت نظارت و نیز از توانایی ثبت و ضبط کسب‌الاحوال برخوردار است.

خداوند متعال به طور عام، تمام هستی را زیر نظر دارد؛^۴ مراقب همه چیز است،^۵ حافظ همه چیز است،^۶ به همه چیز بصیر و آگاه است،^۷ به همه چیز احاطه دارد^۸ و محاسبه‌کننده همه چیز است.^۹ در میان موجودات و مخلوقات هستی، انسان بیش از همه مورد توجه و نظارت است؛ زیرا انسان، مخلوق مختار و عاقل خداوند است و به دلیل ویژگی اختیاری و در نتیجه

۱. «وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا بَاطِلًا ۚ ذَٰلِكَ ظَنُّ الَّذِينَ كَفَرُوا ۚ فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ كَفَرُوا مِنَ النَّارِ» (ص: ۳۸)، (۲۷) «وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لَٰعِبِينَ» (دخان: ۴۴)، (۳۸).

۲. «وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ وَإِنَّ السَّاعَةَ لَآتِيَةٌ» (حجر: ۱۵)، (۸۵).

۳. «مَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ وَأَجَلٍ مُّسَمًّى» (احقاف: ۴۶)، (۳).

۴. «إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ» (حج: ۲۲)، (۱۷).

۵. «وَكَانَ اللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ رَّقِيبًا» (احزاب: ۳۳)، (۵۲).

۶. «رَبُّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ حَفِيفٌ» (سبا: ۳۴)، (۲۱).

۷. «إِنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ مُّبْصِرٌ» (ملک: ۶۷)، (۱۹).

۸. «وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ مُّحِيطًا» (نساء: ۴)، (۱۲۶).

۹. «إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ حَسِيبًا» (نساء: ۴)، (۸۶).

توانایی تکوینی تمرد و قانون‌شکنی، نیازمند نظارت بیشتری است؛ از این رو، خداوند متعال علاوه بر نظارت عام؛ بسه طور خاصی بر اعمال انسان نظارت می‌کند؛ این نظارت خداوند با تعبیر و واژگان متفاوتی در قرآن کریم مطرح شده است؛ مانند: ناظر، شاهد، محیط، حفیظ، رقیب، بصیر، خبیر، علیم، حسیب، یری. نظارت کامل و همه جانبه الهی، همراه با ثبت و ضبط جامع و کامل عملکرد انسان است.

انسان موجودی اجتماعی است که برای تأمین نیازهای خود باید در اجتماع زندگی کند؛ زندگی اجتماعی بدون قانون منجر به بی‌نظمی، اختلاف و درگیری می‌شود؛ از این رو قانون دقیق و مجری قدرتمند و به تعبیر دیگر حکومت و حاکمانی لازم است تا نظم، امنیت و عدالت اجتماعی را تأمین نماید؛ اما هواره بحال سوء استفاده حاکمان و قدرتمندان غیر معصوم از قدرت و قانون رجحان دارد؛ به همین دلیل، اجرای صحیح و عادلانه قانون، نیازمند نظارت و کنترل قدرت است.

در تمام نظام‌های حقه‌فی نظارت بر انسان و کنترل قدرت امری پذیرفته و ضروری است، به همین دلیل برای کنترل قدرت حاکمان و نظارت بر آنان، راهکارهای متفاوتی پیشنهاد و اعمال شده است؛ ولی تا کنون نتیجه مطلوب حاصل نشده و کنترل قدرت، نیازمند نظارت و الگوی نظارتی کارآمدتری است. در جمهوری اسلامی اکثر نهادها به نحوی تحت نظارت هستند؛ ولی نظام نظارتی جامع و مستقلی وجود ندارد. نظارت قوای سه‌گانه بر عملکرد یکدیگر نظارتی هم‌عرضی، ناکافی و ناکارآمد است؛ زیرا گرایش‌های سیاسی قوا در کیفیت نظارت مؤثر است و به نسبت اشتراک و یا افتراق در گرایش‌های سیاسی، نظارت ضعیف و شدید می‌شود.

به دلیل کامل و جامع بودن دین مبین اسلام، بدیهی است که این دین، برای نظارت و کنترل قدرت نیز برنامه و دستورات کارآمدی داشته باشد؛ در اسلام نظارت درونی و پیشینی بی‌بدیلی وجود دارد که ویژه نظام حقوقی اسلام است و از ضریب اطمینان بسیار بالایی برخوردار است؛ علاوه بر آن، نظارت بیرونی نیز اعمال می‌گردد؛ بنابر این، نظارت در حکومت اسلامی، با سایر نظام‌های سیاسی متفاوت است؛ زیرا هم مبانی آن متفاوت

است و هم دارای انواع نظارت درونی و بیرونی است؛ از این رو برای نظارت صحیح و کارآمد، باید از نظام نظارتی الهی بهره گرفت و با استنباط و استخراج مبانی و انواع نظارت از دیدگاه اسلام، یک نظام نوین نظارتی جامع و کارآمد ارائه نمود تا تحت نظارت مستقیم رهبری، به عنوان بازوی نظارتی و عیون آن مقام، بر تمام قوا نظارت نماید.

از دیدگاه اسلام، ناظران و شاهدان متعددی وجود دارد؛ یکی از ناظران خود انسان است. نظارت انسانی نیز دارای انواع خصوصی و عمومی است؛ نظارت عمومی نیز به مردمی و حکومتی تقسیم می‌شود و نظارت حکومتی نیز درون سازمانی و برون سازمانی است. در این تحقیقی، نظارت حکومتی برون سازمانی با عنوان نظام نوین نظارتی (قوه ناظره) به عنوان مشخصه خاص این تحقیقی، به طور مفصل بررسی می‌شود.